

247253 1100/1111

AZ ÚT

Folyóirat a lelkipásztori és nevelői munka számára

XXVI. ÉVFOLYAM.

1944. 1. SZÁM.

A L A P I T O T T A : R A V A S Z L Á S Z L Ó

T A R T A L O M :

BCU Cluj / Central University Library Cluj

AZ IGE TÜKRÉBEN.

I. L.: „Megtaláltuk!“

Dr. Nagy Géza: A lelkipásztor magánélete.

Kozma Tibor: Feladatok a gyermek-miszióban.

LELKÉSZNÉK SZÁMÁRA.

Vásárhelyi J.: Ne menj egyedül. Hírek.

VASÁRNAPI ISKOLA.

Vezérgondolatok Fankhauser vasárnapi iskolai tanításaihoz.

IRODALOM.

ifj. F. J.: Eduard Thurneysen „Der Brief des Paulus an die Philipper.“

SZERKESZTIK ÉS KIADJÁK: DR. IMRE LAJOS, DR. TAVASZY SÁNDOR

ELŐFIZETÉSI ÁRA: EGYÉVRE 8— PENGÓ. — EGYES SZÁM ÁRA 80 FILLÉR

ERDÉLYI NEMZETI MÚZEUM
KÖNYVTÁRA - KOLLOZSVAR

849 -1944.
kötelezpéldány

KÉRELEM.

Tisztelettel kérjük lapunk előfizetőit, hogy az előfizetési díjakat minél sürgősebben küldjék be. Mivel már többször is közöltünk erre vonatkozó felhívást a lapban és csekklapot is küldöttünk, kérjük az előbb már erre a célra küldött csekklap felhasználását. Jelen számunk oltalmazagján mindenki részére feltüntetjük, mennyi hátraléka van és kérjük ennek sürgős rendezését, hogy a nyomda iránti kötelezettségünknek eleget tudjunk tenni és a lap megjelenésében zavarok ne álljanak elő.

A KIADÓHIVATAL.

Az Ifjú Erdély iratterjesztésében kapható iratok:

DR. KISS TIHAMÉR:

A ref. népfőiskola a vallásos nevelés szolgálatában.

Ára 40 fillér.

Dr. KISS TIHAMÉR:

A kátétanítás módszereinek történeti ismertetése.

A református kátétanítás módszertana.

Áruk 5—5 Pengő.

KOZMA TIBOR:

Az „Imago Dei“ problémája és a prédikált Ige.

Ára 5.— Pengő.

RAVASZ LÁSZLÓ:

Hít és engedelmesség.

Ára 8.— Pengő.

A világot legyőző hit.

Irták: Dr. Tavaszy Sándor, Dr. Imre Lajos, Dr. Gönczy Lajos,
Dr. Nagy Géza és Nagy András. Ára 1'80 Pengő.

AZ IGE TÜKRÉBEN

„Megtaláltuk I”

Ján. 1 : 42.

Nem tragikus és szomorú dolog e, hogy az az öröm, ami ezekből a szavakból kicsapódik és ami ezekben, ha elmélyedünk bennük, valósággal éget, a mai világban olyan kevés maradt? Hogy a Krisztus megtalálásának öröme, amelyről minden kegyes lélek olyan örömmel beszél, a mi keresztyénségünkben a „vallás gyakorlásának” hétköznapi, sokszor lelkes, de még többször megszokott és gyakran megunt formáivá vált. Még a középkori himnus ilyen szavakkal beszél erről: „Jesu, spes penitentibus, Quam pius es penitentibus, Quam bonus te quaerentibus! Sed quid invenientibus?“, amit avatott tollú költőnk így ad vissza: „A szenvedőnek: jóremény, Hajótöröttnek deszkaszál. Keresgetőnek biztos út. Hát még annak, ki megtalál!” Vajjon úgy van-e, hogy mi már megtaláltuk és bírjuk őt, ennélfogva nincs szükség boldog örvendezésre, nem kell áradó szavakkal beszélni arról az örömről, ami a vele való együttlét öröme, elég csak a hétköznapi csendes elmélyedés és szemlélődés ahhoz, hogy vele legyünk? És nem az-e a helyzet, hogy az igehirdetés és Isten szolgálata örömét, frissességét, mozgalmasságát, áldozatosságát és ebből folyó boldogságát épen ezért már mi magunk sem tudjuk úgy érezni, mint azok, akik felől Isten Igéje itt is szól, de nem tudjuk megéreztetni másokkal sem, akiknek ezt az igét hirdetjük?

Hiszen igaz, hogy az első megtalálás boldogságát és örömét a későbbi időkben felválthatja a Krisztussal való együttlét, a vele való naponkénti társalkodás csendes békessége. Valószínű, hogy a tanítványok is akkor először érezték legjobban a megtalálás egész életüket betöltő jelenségét, később már jöttek a nehéz napok, a félreértések, a szenvedés és a hűllenségek. András ezen nyilatkozatát az evangéliumokban az ő részéről egyetlen más szó sem követi, és Péter, akinek ez a hiradás szólt, későbbi nyilatkozatai után is megtagadta őt. Ha ezt nézzük, akkor ez figyelmeztet bennünket arra, hogy milyen nehéz megtartani a Krisztussal való találkozás frissességét, milyen nehéz úgy lenni együtt vele, hogy ez az együttlét ne csak perceinket, hanem az egész életünket erősítse és irányítsa. Mennyire kell küzdenünk az ellen, hogy bennünk is és azokon is, akikre gondot viselünk, a Krisztus szol-

gálata, az Ő kegyelmének meglátása, az abban kapott új élet valami közömbös, mindennapi, megszokott dolog legyen, mint ahogy küzdeni kell az ellen, hogy az emberi lelkesedés hamar múló, ellanyhuló és kihunyó fellángolásaival legyen azonosítható.

De mégis igaz, hogy a Krisztussal való találkozás, még ha minden nap újból és újból megtörténik is, az Ige és imádság közösségében, nem szabad, hogy megszokott és érzéketlenül fogadott dolog legyen. Ha ilyenné lett, nem is igazi találkozás. Még ha ismerjük is már őt, még ha minden vasárnap hirdetjük is akaratát, sőt gyakran hétköznapiakon is foglalkozunk igéje magyarázatával s ha mindennapi igeolvasásunk és imádságunk közösségében találkozunk is vele, még akkor is ennek a találkozásnak mindig újnak, mindig örömtelinek kell lennie. Minden igében, amelyben hozzánk szól, amelyben általunk másoknak beszél, először a mi lelkünkön kell átmennie annak az örömnak, ami az András szavából érzik: „Megtaláltam a Messiást!” Újból megtaláltam, ismét szólott hozzám, minden igéből kell hangozzék hozzám valami, amit éppen most akar mondani, amivel meg akar ajándékozni, amivel megerősít és mindez egy egy része és következménye annak, amit ő mint Messiás adott és ad: az ő kegyelmének. És minden imádságban újból el kell hangzania az egyetlen ajándékért: azért, hogy ő az én Messiásom, az én Uram lett, ezért való boldog és egész szívünket megrendítő hálaadásnak.

Akkor ez a szó: megtaláltam! — nem egy elmúlt idő boldog emléke lesz, hanem megújuló tapasztalata a vele kezdett és általa folytatott mindennapoknak is.

I. L.

A lelkipásztor magánélete.

Molnár Albert, Fakultásunk első gyakorlati theologiai professzora mondotta Szász Domokos püspök felett tartott orációjában a következő, emlékezetes szavakat: „Ebben a világban, mely érzi, testi világ is, szükséges, hogy köztünk, nekünk az Ige testet öltjön. Szükséges, hogy a láthatatlan eszmék látható egyéneken jelenjenek meg. Az istenfiúság a Jézus Krisztusban, a protestánsizmus a reformátorokban... Nekünk itt e földön szükségünk van élő emberek, egyének szavára, példájára, verejtekére, könnyére, ah, talán szívének kiömlő vérére.“ Azt hiszem, ennél világosabban, szebben senki sem foglalta össze témánknak a keresztyénség központi igazságával való összefüggését. A mi szent vallásunk nemcsak tan, igehirdetés, theologia, hanem élet is. „Miután Isten sokrindben és sokféleképpen szólott a próféták által, ez utóbbi időkben szólott nekünk a testté lett Ige, az ő Fia által.“ (Zsid. 1:1.) Krisztus küldetése főként az, hogy az elveszett emberiségnek Őbenne élete, üdvössége legyen. (Ján. 10:10) Ennek forrása az ő érettség hozott áldozata, dicsőséges feltámadása, eszköze pedig a Róla szóló *bizonyágtétel*. (Csel. 1:8) Ez az utóbbi bibliai fogalom: a bizonyágtétel az, ami minket beállít Isten üdvtervének megvalósításába. Tudjuk, hogy ez nemcsak egyszerű igehirdetés, tanítás, hanem ennek megbizonyítása is személyes életfolytatásunkkal. Kezdetben az egyház azért erősödik, mert az első keresztyének örömmel és tiszta szívvel dicsérik Istent és az egész nép előtt — szeretetükkel — kedvességet találnak. (Csel. 2:47.) Pál apostol küzdelmes életével be akarja tölteni, ami hija van a Krisztus szenvedésének. (Kol. 1:24) Péter pedig azt ajánlja az asszonyoknak, hogy férjüknek engedelmeskedjenek s ezek feleségük magaviselete által, ige nélkül is, megnyeressenek. (I. 3.) A Biblia szellemében hirdeti tehát az 1567-iki Debreceni Hitvallás Nagyobb Cikkeinek 37. pontja: *„A lelkipásztorok csillagok, világ világossága és föld sava: minél fogva a magok egyházaik előtt szent és ártatlan étellel, tiszta tudománnyal tartoznak járni.“*

Mindezek közismert dolgok. Tudjuk azt is, hogy egyházi törvényeink a legrégebb kánonoktól elkezdve az 1933-iki Törvénykönyvig állandóan hangsúlyozzák, hogy a lelkésznek a keresztyén élet gyakorlásában más embertársai előtt példaként kell világítnia. (Mt. 5:16) De sem a régi, sem a mai törvények nem húznak éles határvonalat a lelkipásztorok nyilvános és magánélete közt. S ha mégis külön pontokban sorolják fel hivatalos és általános keresztyén kötelességeiket, ez csak a *rendszerelés* kedvéért történik. Hogy lássa mindenki, hogy a kettőt egymástól elválasztani nem

lehet. Nálunk nincs, mint a római egyházban, elveszíthetetlen jelleg, amit a felszentelés által, mint papságunk megkülönböztető jelét, magunkra öltünk. A mi elveszíthetetlen jellegünk közös minden igaz keresztyénnel s a gratia inamissibilis, Istennek örökké velünk maradó kegyelme. És nem választhatjuk el egymástól magános és nyilvános beszédeinket, nem mondhatjuk, hogy egyszer ex chatedra szólunk, máskor pedig ex privato. Mert hisszük és hirdetjük, hogy a véltásgot Isten mindenkinek egyaránt felajánlja s minden cselekedetet, beszédet ítéletre előhoz, akár jó, akár gonosz legyen az.

És mégis van valami, ami a lelkipásztort elkülöníti a hívek seregétől, illetve a világtól. Ha a reformátorok egész határozottan beszélnek az egyház kormányzására és építésére rendelt egyházi szolgálókról s azoknak különleges kötelességeiről, képességeikről, nekünk sem szabad ezeket az independensek módjára egészen beleolvasztani a hívek seregébe. Mintahogy az egyházat sem szabad felolvasztani egyellen világi közösségbe sem. Isten a prófétáknak *külön* szól, Jézus tanítványainak *különleges* utasításokat ad, a Timótheushoz írt I. levél 3. része pedig egész *sajátos* élettilust ír elő a püspök, illetve a presbiter számára. Ha az egyes világi foglalkozásokhoz speciális képességek és testi tulajdonságok szükségesegek, mennyivel inkább a legszentebb munkakör betöltéséhez: az egyházépítő, lelkipásztori munkához? ... S magánéletünk is ennek a sajátos elhívásnak a tükré kell, hogy legyen. *Nem más minőségű, hanem fokozottabb keresztyén élet, mint többi keresztyén testvérünké!*

Mit értünk ez alatt?

Mint említettem, a kánonok és mai törvények a *példaadó* életet sürgetik. Ez a követelmény, bármennyire biblikusan hangzik, mégis a racionalizmus korára emlékeztet. Akkor volt általános az a hit, hogy az ember természetes erőinél fogva mintaszerű, korrekt életet élhet. Ennek a kornak az erkölcsi célja a nyárspolgári becsületesség. Ez az életeszmeny a Biblia és a reformátorok szel lemetől idegen. Jézus Krisztus azért jött e világra, hogy megtartsa a bűnösöket, akik közül első vagyok én — mondja Pál apostol. (I. Tim. 1: 16.) Kálvin halálos ágyán megrázó vallomást tesz emberi gyarlóságairól, bűneiről, Szikszai György pedig magát „hívő bűnösnek” nevezi. Egyik sem áltatja magát tehát azzal, hogy ő példaadó életet élt volna. Valami másban kell hogy keresz-sük tehát az igazi keresztyénség titkát és fundamentumát.

Van Zwinglenek egy érdekes reformátori irata: Der Hirt, a pásztor. Tulajdonképpen egy hosszabb prédikáció ez, amit 1523 őszén a zürichi hitvita alkalmával tartott. Ebben rámutat arra, hogy a lelkipásztor Krisztussal szemben csak jobbjá, zsellér, önmaga előtt elvetett bűnös, aki egyedül csak arra néz, amit Isten követel tőle. Semmit sem tesz a maga akaratából és erejéből, hanem Istenre és az ő igéjére tekint. Ebből, különösen Krisztus keresz-tjéből ismeri meg a maga életcélját s Isten szeretetét. Ezért tudja

bátran, a kegyelem rendíthetetlen alapján felvenni a harcot a világgal. A reformátor szavai ma is irányadók számunkra. Minden lelkipásztor magánélete az „önmegüresztés”, a Krisztusban való megújulás és megerősödés fokozatán kell, hogy kibontakozzék s a világgal szemben való állandó küzdelem lesz annak sajátos jellege. Nem példaadója, hanem — amint az I. Tim. 4: 12 mondja — *typusa kell, hogy legyen a hívőknek*. Jellemének a teljes nyugodtság és elszánt harci készség, reformátusság fővonásai. (Tört. példák) Ebből pedig igen fontos következmények folynak egyfelől otthoni, másfelől az emberek közti viselkedésünkre nézve.

Alig egy pár évlizede annak, hogy a magyar protestáns egyházban ismét szokásba jött s vezetőink nem győzik eléggé ajánlani a *csöndes óra tartását*. Nálunk még a belmissziói kérdőív is tudakozódik utána. Ez nem pietizmus, nem is az oxfordi mozgalom hallatlan újítása, hanem ősi református tradíció, amit egész a felvilágosodásig buzgón gyakorolnak elődeink s a mi népünknel ilyen vagy olyan formában sokhelyt megvan. Tulajdonképpen a keresztyén élet léleketvittele, pótolhatatlan erőforrása. Csönd, elmélyedés, Istennel való személyes találkozás nélkül senki sem nyeri meg a Szentlélek ajándékát. Ha pedig ez nincs meg, üres az életünk, szívünk, prédikálásunk. Tehát a Szentírás naponkénti olvasása, a rendszeres imádkozás, az elmélkedés a lelkipásztornál nemcsak egyszerű kötelesség, hanem a lelki koncentráció elengedhetetlen feltétele. Hivatásunk teljesítésében nem a mennyiség a fő, mint a hivatalnokoknál, üzletembereknel, hanem a *minőség*. Nem a funkciók számát, nem az elintézett akták halmazát kell bemutatnunk az égi Bíró előtt, hanem azt, hogy mit tettünk az ő kicsinyelért, az ő nevében. Ezért van óriási jelentősége a lelkipásztor *családi életének*. Minden családalapítás tulajdonképpen elzárkózás a világ városi zajától, forgalmától, tülekedésétől az Isten által számunkra rendelt, *megértő* lelkek közé. Nem azért, hogy most már csak ezeknek éljünk, hanem, hogy ezek segítségével még inkább meg tudjuk valósítani keresztyén életcélunkat. Nincs árva, elhanyagoltabb teremtése Istennek a világon, mint a római katolikus pap, — mondotta egy ehhez az egyházhoz tartozó kollégám a világháború alatt. És ő ezt elsősorban lelkileg értette. A protestáns lelkész számára csak akkor lesz veszedelmes a család, ha ez a világ szellemét árasztja be Istentől igénybe vett életébe. Ha annak földi célokért való tülekedése, zajos mulatozása elvonja őt az Úr áldott közeléből s megüresíti lelkét. Ide sorozhatjuk a *bardti kört* is, ami személyes kapcsolat és konferencia alakjában nélkülözhetetlen.

Persze a Krisztusban megtalált élet *megtartása* nem könnyű dolog. Hiábavaló a vele való találkozás, ha a napi foglalkozás ennek nem lesz méltó és megfelelő folytatása. Itt találkozunk a lelkipásztori lelkület kialakításához szükséges külső eszközökkel, az önfegyelmeléssel (Csel. 24.), a *munkával és az Istentől megengedett szórakozásokkal*. Az első a készség (habitus) kifejlesztése

a kegyelmi erők alapján. Azt pedig ma már kb. mindenki tudja, még a világiak serege is, hogy a lelkipásztor élete nem idill, hanem komoly és felelősségteljes fáradtság a gyülekezet érdekében. Itt tehát a legelső követelmény legyen az, hogy a lelkipásztor *dolgozó* tagja legyen a mai társadalomnak. A tétlenül heverésző s a lelkiismeret csöndességével magát vigasztalató papi típusnak ki kell vésznia közéletünkéből. A munka felfrissít, újabb meg újabb értékekkel, örömeikkel gyarapítja a lelket s abban a független, harmonikus formájában, ahogyan azt gyakorolhatjuk, igazán Istennek megfizethetetlen áldása. „Teljesen mellékes, hogy mit dolgozik egy pap, csak dolgozzék!” — mondta egyik vidéki szolgatársam, aki szorgalmas munkájával itt Kolozsvárt már két házat szerzett magának. Ez túlzás, de annyi igazság van benne, hogy a komoly és fárasztó munka nélkül élő lelkipásztor idegen tag a gyülekezet testében. Viszont a gyülekezet, sőt ezen felül Isten azt várja tőlünk, hogy elsősorban hivatásunk területén, „a magunk szakmájában” dolgozzunk. Fiatal lelkész koromban kiszámítottam, hogy egy középszerű falusi gyülekezet állandó és nélkülözhetetlen funkciói s az ezekre való becsületes elkészülés legalább egy hétnek 30 óráját veszik igénybe, ami megfelel egy velünk hasonló képzettségű és fizetésű értelmiségi alkalmazott munkaidejének. Az időnként visszatérő teendők mellett pedig még gondoskodnunk kell arról is, hogy a munkánk végzésére alaposabban felkészüljünk, a folyton ismétlődő kiadások fedezésére nagyobb szellemi befektetéseket tegyünk. *Aki ezt elmulasztja, nem tanulmányozza gyülekezeti munkájában a teológiát, nem dolgozik annak valamelyik ágában, az nemsokára elsekélyesedik, munkája, igehirdetése tartalmatlan lesz. A hívek pedig ezt észreveszik s únottan fordulnak el tőlünk.*

Mit tegyünk most már a munkából fennmaradó idővel? Régi kánonaink megengedik pld. a kertben, gyümölcsösben, szőlőben, mezőgazdaságban végzett mértékletes munkát. A legújabb törvénykönyv tapintatosan és nagy általánosságban csak ezt írja elő: *tartózkodjék minden olyan foglalkozástól, amely a lelkészi hivatás méltóságának nem felel meg, a tudományos önművelődésnek vagy a hivatalos feladatok zavartalan teljesítésének akadálydul szolgálhat.* (II. tc. 10. §.) Itt tehát nem tud és nem is akar előírásokat tenni, hanem rábízza mindenkinek a lelkiismereti döntésére a szabadfoglalkozás kérdését.

Természetesen számolni kell itt a lelkipásztornak az ő sajátos képességeivel. Annyi önkritika kell, hogy legyen bennünk, hogy ha irodalmi vagy művészi hajlamunk van, ne csapjunk át szak tudósoknak, ha gazdálkodásra vagy éppen ipari foglalkozásra érzünk kedvet és képességet, ne kísérletezzünk a vers- vagy regényírással. Nem is ez a nagyobb veszély, hanem az, amit a törvény mond, hogy szórakozásunk sem a hivatás betöltésében ne akadályozzon, sem annak méltóságát ne károsítsa. Évekkel ezelőtt beszélgettem egy szászsebesi evangélikus iparossal egyházi dolgokról.

Ő panaszolta, hogy a szász papok egy része kitűnő gazda, másik műtörténész, harmadik politikus. „Sie haben aber keine Pfarrer Aseele!“ — volt a lehangoló véleménye róluk. Csakugyan a lelkipásztori lelkület olyan kincs, olyan nélkülözhetetlen feltétele munkánknak, hogy ezt nem szabad elnyomni hagyni semmiféle egyéb foglalkozás vagy éppen földi szenvedély által.

A másik veszedelem a hivatás méltóságának megkárosítása. Itt nem a hívekkel való fesztelen érintkezésre, sem a velük való barátságos elbeszélgetésre, asztalukhoz való letelepedésre gondolok. Ezek megvannak az Idvezltőnél is és ősi reformátori hagyományzámba mennek. Hanem arra, hogy ha ezek *őncéllá* válna, a lelkipásztort levonják a szórakozást hajhászó, hedonista gondolkozású, gyarló emberek közé. Zwingli arra figyelmeztet: *Vigyázzon a keresztyén ember, hogy tetteivel ne rombolja szét, amit ő szavakkal tanít.* Ha a lelkipásztor napokon át borvizes-bor mellett kuglizik, vagy teniszezni, sízni megy, vagy éppen állandóan a strandon lebzsel, mikor hívei munkába sietnek, vagy hajnaltól sötét estig a határon verejtékeznek, ő maga teszi hatástalanná minden prédikációját. És akkor mi értelme van a mi életünknek? . . .

A mai magyar irodalom szívesen foglalkozik a református lelkipásztor érdekes alakjával, különös életsorsával. Csakugyan ő kész regénytéma. Ilyés szekerén száguld át a világon ég és föld között, lelke, hivatása az ég felé vonja; teste, családja, kenyérgondjai a földhöz kötik. A megoldás, a kellő magatartás megtalálása Krisztus. Ő a mi erősségünk és egyetlen útmutatónk küzdelmeinkben.

Dr. NAGY GÉZA.

Feladatok

a gyermekmisszióban.

Azok a feladatok, melyek a gyermekmisszió munkájában előállanak, részben az eddigi munkából következnek, részben pedig a felmerülő nehézségek, akadályok leküzdésére irányulnak. Ezeknek a feladatoknak, bármilyen természetűek is azok, lényegében három meghatározójuk van: az Ige, melyet a gyermeknek hirdetni kell, az igehirdető adottságai és végül a gyermek személye, illetve körülményei, melyek között a gyermeket Jézus Krisztushoz kell vezetni. E három meghatározó közül az első, az Ige az egyedüli meghatározója a tartalmi munkának. Ez azonban befolyásolja a módszerei feladatok felállítását és kivitelét is. A másik kettő, az igehirdető adottságai és a gyermek személye viszont csupán a módszerei feladatokat határozza meg. Semmiféle gyermekhez való alkalmazkodás nem befolyásolhatja pld. azt, hogy a teljes Igét hirdessük és tényleg azt hirdessük, amit az Ige adni akar.

Az Ige közösségi hirdetése a gyermekmisszióban három területen megy végbe: az iskolában, a gyermekistentiszteleten és a vasárnapi iskolában. Az Ige személyes, illetve négy szemközti hirdetése pedig a gyermekpásztorációban. Ezek a területeken, a fenti három meghatározó tényező befolyása alatt adódnak és bontakoznak ki azok a feladatok, melyekre tekintettel kell lennünk és amelyeket be kell töltenünk. Ezek a feladatok azonban részben olyanok, melyek állandóan újból és újból élénk állanak, részben pedig a mai adott helyzetben születnek meg konkrét nehézségek-ből. Ezeket a feladatokat fogjuk megvizsgálni a fentiek előrebocsátása után a három missziói területen.

1. Az egyetlen, igazi feladat, melyből a többiek csak kinőnek, elágaznak: a gyermeket Jézus Krisztushoz kell vezetnünk. Ebből a feladatból lealkudni nem lehet. Viszont olyan feladat ez, melyet mi betölteni sohasem tudunk, mert ez a Szentlélek munkája folytán lehetséges csupán. De a Szentlélek az Ige hirdetése által és közben történik. Mi nem tehetünk egyebet, mint azt, hogy a rendelkezésünkre álló eszközökkel a legtökéletesebben kifejezzük, megmagyarázzuk az Igét értelmileg a gyermeknek. Ez az, amit Jézus Krisztus feladatunkká tesz. Ha ezt megtettük, úgy a Szentlélek munkájának irányában helyezkedtünk el és az Igéhez való alázatos és tiszta ragaszkodásunkban Isten kegyelméből hozzájárultunk ahhoz, hogy a gyermek valóban eljuthasson Jézus Krisztushoz. Eljut-e? Ezt mi nem tudhatjuk, de nem is érdekel, mert minket

csak az érdekelhet, hogy feladatunkat hűségesen betöltöttük-e? Az iskolai vallásos nevelésben tehát mindenekelőtt olyan valláskönyvekre van szükségünk, melyek tartalmilag tényleg az Igét adják és amelyek alapján mi tényleg az Igét hirdessük. A gyermeknek szóló ígehirdetésben is igeszerűnek kell lennünk, mint akár a felnőtteknek való ígehirdetésben. Az Igét kell hirdetnünk úgy, amint az a Szentírásban van. Itt azonban meg kell állnunk egy pillanatra. Ugyanis, nincs az az eddig felmerült teológiai irányzat, amely többé kevésbé valamilyen módon ne tudná igazolni a maga felfogását a Szentírásból. Mi biztosítja tehát azt, hogy valláskönyveink és az ezen felépülő vallástanításunk tényleg azt az Igét adja, amelyet Isten adott? Mi biztosítja, hogy amit mi a Szentírásból tanítunk, az tényleg *Ige* lesz? Egyedül a hitvallás, az egyház hitének klasszikus kifejezése. Ezért ki kell egészíteni követelményünket, illetve meg kell magyaráznunk, hogy mit jelent vallástanításunk igeszerűsége. Jelenti a hitvallásszerűséget. Azt mondhatjuk tehát, hogy vallástanításunknak Ige-hitvallásszerűnek kell lennie, mert a mi egyházunk éppen hitvallásaiban fogta fel a Szentírásból azt az Igét, melyet a Szentlélek az egyház hitében ajándékozott egyházunknak. Mivel pedig a Szentlélek ajándékozta (a Szentlélektől való ajándékozást pedig ismét csak a Szentírás hitelesíti), ezért a Szentírásnak hitvallásaink vezető szempontjai alatt való látása nem partikuláris, felekezeti látás, hanem Ige látás.

Ha a fenti követelményeket tekintjük, úgy meg kell állapítanunk, hogy a mi erdélyi egyházkerületünk igen szerencsés helyzetben van a többi egyházkerületekkel szemben, mert valláskönyveinek gerincét éppen a hitvallás képezi és ez szabja meg a bibliai történetek, egyházismereti énekanyag stb. beállítottóságát. Csak akkor tudunk igazán örvendeni, hogy ilyen valláskönyveink vannak, ha összehasonlítjuk a többi magyar ref. valláskönyvekkel és vallástanítási tervezetekkel. A gyermekmisszió feladatai között legalább is olyan fontos, hogy a vallástanító lelkész részletesen kidolgozza a mi valláskönyvünk alapján tanításait, mint bármely módszerei kérdés. Nem szándékozom vitába szállani azokkal, akik annyi év után még ma is vitatják valláskönyveink használhatóságát, mert nem elvek mutatták meg kiválóságát, hanem a gyakorlat és éppen falusi iskolákban. De legyen a valláskönyv az íghirdető kezében valóban iránymutató tervezet, melynek kibővítése, szemléltetési anyagának hozzáadása azonban az íghirdető feladata. Legyen azután az íghirdető kezében éppen úgy, mint a gyermek kezében a valláskönyv egyben a tanult anyag összefoglalása is.

A gyermekmisszió az iskolai nevelés területén nem merül azonban ki abban, hogy vallást tanítunk és ennek keretében alkalmas módon elmélyítjük és alkalmazzuk az anyagot, bár ez a fontos és ez a hitvallásos nevelés gerince. A gyermekmisszió több, mint tanítás az iskolában: nevelés. Amiről most beszélek, természetesen hitvallásos iskolában valósítható meg. A lekipásztor,

ki a vallástanítást végzi, találjon alkalmat arra, hogy az iskolájában működő tanítókkal megbeszélje az egyéb tanítási anyagot. Időnként gyűljenek össze és ha nem is az egészet, de a tankönyvek anyagának egy jó részét nézzék át együtt és keressék meg azokat a pontokat, ahol az egyéb tanítási anyag alkalmas az Istenre való rámutatásra, még pedig nem valami általános, természeti vallási alapon, hanem krisztologikusan, egyházunk felfogása szerint. Hiszen iskolánk egész szellemében kell, hogy hitvallásos legyen. Nem képviselheti a hitvallásos jelleget csupán a vallástanítás, a tanítás előtti és utáni ének, imádság és bibliaolvasás. A gyermeknek éreznie kell, hogy az iskolában mindent Istenre nézve tanul. Természetesen nem valami kegyes-pártikuláris szemléletet kell a gyermekben kialakítani olyanformán, mint pl. a gömb köbirtalmának kiszámítása az Isten egységére mutat. Nem befűjében, szavaiban, hanem szellemében kell a mi iskolánknak az egyház levegőjét megteremtenie. Az egyháziasság sem jelenti továbbá, hogy más egyházakkal szemben hermetice elzáró öngazságság gondolatában és légkörében tartjuk a gyermekeket. De mindenesetre különösen ma, amikor a felekezetek közötti viszony egyre feszültebbé válik és szervezeten vagy alkalmilag is kirívó módon támadnak, szükséges felfegyvereznünk gyermekeinket lelkiileg a támadásokkal szemben. Ez pedig ismét ne történjék meddő vitatkozásokra való felkészítésben, hanem egyházunk igazságainak és életének pozitív öntudatosításában. E helyen pedig rá kell mutatnom egy veszedelemre, mely hitvallásos oldalon fenyegeti gyengüléssel református gyermekeinket az állami iskolákban. Mindnyájan tudjuk, hogy hitvallásos szempontból mennyire nagy veszteség nekünk, ha gyermekeink nem református iskolába járnak. Már csak azért is, mert nem tudunk annyi befolyást gyakorolni gyermekeinkre. Azonban jó volna, ha végig tudnánk olvasni az állami iskolás tankönyveket, mert én például csak egész öletszerűen belepillantva, azt találtam egy történelemkönyvben, hogy a reformáció a szakadás nagy vesztesége mellett a népi nyelv használatában és az iskolák felállításában jelent nyereséget. Mit fog az a református gyermek a maga református mivoltáról gondolni, akinek azt tanítják, hogy veszedelem és kár származott az ő őseinek reformátuságából. Ha végigolvasnánk a tankönyveket, tudnánk, hogy mely pontokon kell erősítenünk különösképpen református gyermekeink tudását és öntudatát. Ezzel kapcsolatban még az a gondolatom volna, hogy talán helyes lenne tanítóinknak átadni legalább átolvasás végett valláskönyveinket, hogy lássák: milyen vonalon halad vallástanításunk, milyen szempontok szerint látjuk mi az Igét, hogy azután tanítóink is összehangolják az egyéb tantárgyak anyagának magyarázását, értelmezését valláskönyveinkkel.

2. A gyermekistentiszteletek területén az egyetlen feladat, hogy ezt a munkát nem szabad megszüntetni. Ezt azért emelem ki, mert az a kifogás született meg egyes részekről, hogy feles-

leges, mert munkáját elvégzi részben a vasárnapi iskola, részben pedig a felnőttek istentiszteletén való részvétele a gyermekeknek. Ez nem áll. Más az egész szerkezete a vasárnapi iskolának, mint a gyermekistentiszteletnek. Ez utóbbi éppen annyira kötött, mint a felnőttek istentisztelete, viszont a vasárnapi iskolában egyéb különbségek mellett is, a szabad társalgási forma a módszer, lényegéhez méltóan. De a gyermekistentisztelet nem pótolható a felnőttek istentiszteletével sem, mert a gyermekistentisztelet prédikációja éppen és kizárólagosan a gyermekekhez szól. Nem mást, mint az Igét, de a gyermek képzetköréhez és egész lelki struktúrájához mért formában. Igaz azonban az, hogy megterheli a gyermeket, ha vasárnapi iskolában is és mindjárt utána a gyermekistentiszteletre is eljár. Ezen úgy kell segíteni, hogy pl. egy vasárnap vennének részt a gyermekek a gyermekistentiszteleten, a hónap többi vasárnapján pedig a vasárnapi iskolai tanításon. Ritkább időközökben vehetnek részt a gyermekek a felnőttek istentiszteletén. Például két hónaponként az egyik vasárnapi iskolai tanítás után elvezetnék még a felnőttek istentiszteletére is a gyermekeket. Természetesen ahol a gyermekek szívesen járnak vasárnapi iskolába is és a felnőttek istentiszteletére, ott mindkettőn vegyenek részt a gyermekek. Az előbbieket arra az esetre mondtam, ha nehézséget jelent a gyermekeknek a mindkettőn való részvétel.

A felnőttek istentiszteletén való részvétel legalább időnként azért elengedhetetlen, mert a gyermek, ha nem is öntudatosan, de ösztönösen érzi, hogy ott valami olyan történik, amiben neki is része van a gyermekistentiszteleteken. Lassan-lassan belenő a gyermek a felnőtt egyháztagok kultusz-rendjébe. Viszont pedig, amikor látja, hogy a felnőttek istentiszteletén nem mindent ért meg és nem minden mozgatja meg az ő lelkét, ezzel öntudatlanul is vágyakozni fog talán olyan istentiszteletre, ahol egyenesen hozzászólanak. Ha ez a vágy nem ébred fel magától, akkor fel kell ébreszteni azáltal, hogy rámutatunk a különbségre, mely a felnőttek és a gyermek istentisztelete között van. Ehhez már tapasztalati alapja lesz a gyermeknek, ha részt vesz a felnőttek istentiszteletén is.

3. A harmadik közösségi terület, amelyen a gyermekmisszió munkáját végeznünk kell a vasárnapi iskola. Talán ezen a területen vár reánk a legtöbb tennivaló. Először is a vezetőképzés terén.

Ki kell mondanunk, hogy kevés a vasárnapi iskolai vezető. T. i. azt találnám egészséges dolognak, hogy ne lelkészek, sőt ne is tanítók vezessék a vasárnapi iskolát, hanem ú. n. laikus vezetőink legyenek. A gyermek önkénytelenül arra a gondolatra jut, hogy a lelkipásztor hivatalból vezeti a vasárnapi iskolát. Talán öntudatosan nem tudja megfogalmazni, de tudja mindenesetre, hogy a lelkipásztor szokott Isten dolgaival foglalkozni. Ugyanezt láthatja, bár nem épen ilyen mértékben a tanítójánál. Viszont épen ilyen ösztönösen felfigyel Isten Igéjére, ha látja, hogy az olyanoknak is szívügyük, akiket erre nem kötelez foglalkozásuk, csupán

hitük. Ha így áll a dolog a gyermekekkel, akkor sokkal inkább és öntudatosabban így áll ez a kérdés a vasárnapi iskolás gyermek szüleivel. Már pedig ez igen fontos, hogy a szülő is lássa gyermeke számára a vasárnapi iskola és benne az Ige nélkülözhetetlenségét. Mindezeknek alapján újból és újból hangsúlyozom a világi vezetők képzésének szükségességét. Ezt munkálnia kell a lelkipásztornak saját gyülekezetében úgy, hogy arra alkalmas embereket keres és azoknak figyelmét felhívja a vasárnapi iskola jelentőségére. Intézményesen pedig úgy munkáljuk, hogy a vállalkozó egyháztagok, sőt lelkészek és tanítók részére is időnként vezetőképző tanfolyamokat rendezünk. Továbbiakban legyen szabad felhívnom a figyelmet a vasárnapi iskolai előkészítő órákra. Elengedhetetlen, hogy ahol nem lelkész vezeti a vasárnapi iskolát, vagy ahol több vezető van, ott ne legyen a hét valamelyik napján előkészítő óra, ahol megbeszéljék a vezetők egymással egyrészt az addig felmerült nehézségeket, a mutatkozó jeleket a gyermekek, vagy a szülők és általában a vasárnapi iskolai kérdések között. De ezek az előkészítő órák arra is szolgálnak, hogy a legközelebbi vasárnapi iskolai tanítás anyagát, annak irányító és elrendező szempontjait megbeszéljék. Saját tapasztalatomból tudom, hogy ezeknek az előkészítéseknek mennyi áldása van. Ezek az előkészítők egyben alkalmat adnak arra is, hogy vezetők egymás hite által épüljenek Isten színe előtt, a gyermekekért és önmagukért való imádkozásban egy-egy Ige magyarázat után. Ha a vezetőképzéshez hozzátartozik a tanfolyamok rendezése, előkészítő órák tartása, e mellett nagyon jó volna, ha egy bibliaolvasó kalauz volna tanító és laikus testvéreink számára, mely a Szentírásnak bizonyos szempontú megismerésére és abban való elmélyülésre szolgálna, mert a vezetőképzés első sorban is lelki képzés a Szentírás tanítómestersége alatt.

További feladataink a hirdetendő Ige, illetve annak anyaga területén mutatkoznak. Eddig három rendszeres anyagról beszélhetünk, amit a vasárnapi iskolában használni szoktak. Fankhauser vasárnapi iskolai tanításai, a „Fecské” ben és az „Igazság és Élet” mellékleteként megjelenő tanítási vázlatok. Ha azonban arra gondolunk, hogy a vasárnapi iskola anyaga, illetve annak elmélyítése nem mesemondás és nem polgári erkölcsi tanulságok, még csak nem is önmagukban vett hazafias erényekre való buzdítások, hanem valóban „Ige hirdetés” és ha arra gondolunk, hogy nem mind theologusok a vasárnapi iskolai vezetők, — úgy be kell látnunk, hogy az említettek közül egyik sem alkalmas vasárnapi iskolai vezérfonalnak. Fankhauser tanításai ugyan kidolgozottak és igen szemléletesek, csak éppen a hitvallásos, sokszor pedig egyenesen a vallásos szempontot nélkülözik. Alig-alig talál az ember a tanítások között olyant, amit minden feltétel, vagy hozzáadás nélkül alkalmazni tudna. A másik kettő pedig nehézkes, vagy inkább vázlatos tanítás. Hiányzik a szemléletesség, illetve szükséges volna kidolgozott tanítás, amit vezetőink, különösen pedig laikus vezetőink kezébe adhatnánk. Ideiglenesen úgy oldottuk meg a kérdést, hogy

„Az Út”-ban minden hónapra előre közlünk 4 magyarázatot, mely irányító szempontokat tartalmaz Fankhauser tanításaihoz, melyeknek a kidolgozottság igen nagy előnyük. Ez azonban valóban csak ideiglenes megoldás. Szükséges volna olyan vasárnapi iskolai vezérfonal szerkesztése, mely kidolgozott tanításokban, de hitvallásos alapon valóban Igét hirdetne. Mégpedig két vezérfonal: a kisebbeket és a nagyobb gyermekeket magábanfoglaló vasárnapi iskolai csoport részére. Ha egy ilyen vezérfonal megszerkesztésére sor kerülne, helyesnek látnám, hogy vagy olyan történeteket válasszunk ki, melyekhez a Heidelbergi Káté egy egy kérdésének alapvonása folytán jutottunk el, vagy pedig sorra kell venni a bibliai történeteket úgy, ahogyan azt Fankhauser teszi és ebben az esetben az egész tanításon a hitvallásos szellem vonuljon át. Bármilyen szempont is vezessen azonban a kiválasztásnál, kidolgozott vezérfonal megalkotásának gondolata és véghezvitele: egyik legstürgetőbb feladataink közé tartozik.

Hogy gyermekeinkkel az Igét a vezető hívő személyiségén keresztül szerettesstük meg, ez minden idők követelménye, annyal is inkább, mert maga a gyermek nem tudja függetleníteni az Igét az igehirdető személyétől. Ez még felnőtteknél is így van, ha nem is minden esetben. Erről tehát nem szólok külön. Nem szólok arról sem, hogy külső segítő eszközökkel hogyan tehetjük kívánatossá a gyermek előtt a vasárnapi iskolát, mint pl. a vasárnapi iskolai könyvecske, szorgalmi képek, stb. Hasonló újabb eszközök feltalálása a vezető leleményességétől függ. Ellenben szólanom kell arról a falán már nagyon sok helyen meg is valósított követelményről, hogy az olvasni tudó gyermekek kezébe adjuk oda a Szentírást. A felolvasott és letanított történetet a foglalkozás végén olvassuk el a gyermekekkel. Hasonlóképpen járjunk el az aranymondással is. Megszerettetjük a gyermekkel a Szentírás forgatását és erősítjük a gyermek még aktívabb részvételét a vasárnapi iskolában.

Komoly feladat, ahol még nem valósult meg: a gyermekek adakozása. Tűzzünk ki valamilyen célt a gyermekek elé és erre gyűjtsünk. Bármilyen kevés is ez eleinte, mégis azt fogja mutatni, hogy a gyermekek tényleg érzik azt, hogy az anyaszentegyház szükségéit a tagoknak kell fedezniük. Ennek az adakozásnak láttam már megújító hatását magukra a szülőkre is a gyermekeken keresztül.

Az adakozás kérdése azonban egyáltalában nem különálló probléma, hanem a legmélyebb gyökerekre mutat vissza. Az adakozás a közösségérzetből és a közösségüdatból nő ki. Ez a közösség pedig nem szűkebb értelemben veit gyülekezeti közösség, hanem az anyaszentegyház egyeteme. Erre az egyetemességre kell rányitni a gyermekek szemét már a vasárnapi iskolában és ott is. Meg kell mutatni, hogy az anyaszentegyház nem egy kis párt, határai nem a falu határáig terjednek, hanem a földön élő, ország-határokat áttörő minden kereszténynek közössége. Jó, ha éppen ezért a vasárnapi iskolás gyermekeket külmisziói veitettképes előadá-

sokra vihetjük el, ha képeket tudunk nekik bemutatni más vasárnap-i iskolák életéből. De talán a legjobb volna az, ha személyesen találkoznának más gyülekezetek vasárnapi iskolás gyermekeivel. 2—3 szomszédos község vasárnapi iskolás gyermekei összegyülekezhetnének szép tavaszi, vagy kora őszi napokon a szabadban, ahol közös, egész napot betöltő programban ismerkedhetnének egymással a gyermekek, s mint a felnőttek is, ők is növekedhetnének egymás hite által, de ezen kívül pl. aranymondásokkal való versenyzésben ébredne egyre jobban és jobban vágy: minél több aranymondást megtanulni, igaz, hogy a versenyből születendő eredmény nem a hit eredménye, de mindenesetre eggyel több alkalom arra, hogy a gyermek több tudásán keresztül Isten Szentlelke a gyermek lelkébe hatoljon. Városhelyen, ahol nagyon sok a vasárnapi iskolás csoport, már nehezebb megvalósítani a szomszédos gyülekezet gyermekeivel való összejövetelt, de talán lehetne úgy, hogy egy-egy csoport keresné fel más gyülekezetek gyermekeit, míg aztán egyszer minden csoportra sor kerülne. Csak a gondolatot vettem fel, a végrehajtás lehetőségeinek felkutatása már megbeszélés, vagy a helyi vezetők feladata lenne.

Talán a vezető-képzés tárgyalásakor kellett volna rámutatnom egy fontos feladatra, melyet véleményem szerint nem szabad elhanyagolnunk, de mivel itt volt szó a gyermekek és ezáltal természetesen vezetők találkozásáról is, ezért itt hozom fel: a vezetők találkozása. Jó volna, ha pl. egy egyházmegye vasárnapi iskolai vezetői időnként, 3—4 hónaponként az egyházmegye valamelyik központi helyén konferenciára jönnének össze. Ezen a helyen megbeszelnék tapasztalataikat, nehézségeiket, megfogalmaznák közösen mutatkozó kívánalmaikat a munka előmozdítására, mindenekelőtt pedig Isten színe előtt bibliaórában találkoznának egymással. Egy-egy ilyen alkalomra szívesen elmenne az egyházkerületi missziói ügyek vezetői közül valamelyik kiküldött, aki részben előadás tartásával, részben pedig tanácsadással, a kívánalmak összegyűjtésével szolgálna. Ez igen fontos volna, mert bár körlevélben fordulunk a vezetőkhez, hogy keressenek meg bennünket kérdéseikkel, vagy egyszerűen csak azért, hogy valakivel érintkezzenek, akik vasárnapi iskolás ügyeikkel foglalkozik, — mégis kevés az ilyen jelentkező. És nem azért, mert nincs kérdésük, de sokszor bátortalanok, sokszor pedig igen nagy horderejű kérdésekről azt hiszik, hogy azok jelentéktelenek és nem akarják terhelni az illetékeseket. Pedig láttam, hogy mennyi kérdés van csak egy összejövetelen is, ahol a közösségben föloldódnak a vezetők is.

A vasárnapi iskola egyik nehézsége magukban a szülőkből van. Nem látják helytelennek a vasárnapi iskolát sok helyen, de ez még nem jelenti azt, hogy mindent megtesznek gyermekeiknek a vasárnapi iskolában történő nevelése érdekében. Sok helyen van ez így, hogy feleslegesnek látják, melyre idő csak akkor jut, ha valamilyen munkára nem tudják felhasználni a gyermeket. Természetesen ez inkább a falura áll. Ennek a nehézségnek a leküzdését

szolgálja, ha egynéhányszor rendeztünk vasárnapi iskolai ünnepélyt. Ezeknek programjára nem térek ki, mert hiszen ehhez csak egy kis ügyesség kell, meg aztán sok helyen már gyakorlatban is van. Csak a jelentőségét nézzük meg egy kevésbé. Elsősorban a gyermekre van igen nagy hatással, mert aktivitásba vonja, meglátja Isten dolgainak ünnepélyességét. De még ennél is nagyobb jelentősége van ezeknek az ünnepélyeknek a szülőkre. Ezt sem kell bővebben kifejtenem, csak utalok arra, hogy a szülő is felismeri nagyon is gyakorlati jelentőségét a vasárnapi iskolai munkának, egy-egy minta-tanítás bemutatásával közelebbről megismeri, hogy mi is történik a vasárnapi iskolában. Nem utolsó sorban pedig büszkeség tölti el, ha gyermekét szerepelni látja. Bár ez nagyon világi út, de mégis arra serkenti a szülőt, hogy ne használja fel gyermekét különböző házi munkákra, amikor a vasárnapi iskola ideje van. Így aztán legalább a gyakrabban történő látogatás folytán a vezetőknek alkalma lesz többször hirdetni a gyermeknek az Igét.

Végül pedig egy igen fontos területe a gyermekmisszióknak: a pásztori gondozás. Csupán felhívom erre a figyelmet, mert hiszen egész könyvet lehetne írni erről a kérdésről. A mai rohanó és a vezetőket teljesen kihasználó időkben bizony kevés alkalom van a pásztori látogatásokra. Mégis időt kell szakítani erre már csak azért is, hogy a gyermek lássa: Isten Igéje nem csak vasárnapi Ige, hanem beleszól a hétköznapokba is. De fontos azt is látnia, hogy Isten a veze'őn keresztül törődik vele nemcsak a hivatalos vasárnapi iskolai időben, hanem gondol rá a hétköznapok feladatai között is és vigasztalást akar adni. Ha már végképpen nincs időnk arra, hogy minden gyermekhez és gyakran eljussunk, legalább azt tegyük meg, hogy hetenként egyszer a gyülekezet egyik vagy másik családjánál tartsunk házi istentiszteletet. Én gyakorlom ezt és igazán áldott jeleket tapasztalok ezek nyomán a család, de a környező családok életében is. Ilyenkor nemcsak a meglátogatott család, hanem a környező családok is összegyűlnek erre a házi istentiszteletre és komoly, sokszor egészen személyes kérdések körüli beszélgetés alakul ki. Ilyenkor alkalmunk van arra is, hogy a szülőkkel a vasárnapi iskola jelentőségéről, annak áldásairól beszéljünk. De alkalmunk van arra is, hogy több gyermekkel találkozzunk, mert a szomszédok, akik eljönnek a családi istentiszteletre, rendszerint egyik vagy másik gyermeküket is hozzák. Az már aztán a lelkipásztor, illetve a vele esetleg megjelenő vezető leleményességétől függ, hogy a beszélgetést olyan területre irányítsa, ahol a vasárnapi iskoláról vagy a gyermek személyes kérdéseiről magával a gyermekkel vagy szülőjével beszélhessen. Talán már sokunknak van tapasztalata ezeknek a házi istentiszteleteknek fontosságáról. Természetesen nem minden helyen valószínűleg meg ez az ügy sem, legalább is nem ilyen formában. Nem is az a célom, hogy végleges módszerei fogásokat adjak, hanem egy-egy kérdésre rámutassak, egyes helyeken bevált utakat ajánljak és ezzel analógiát nyújtsak hasonló utak keresésére.

KOZMA TIBOR.

Ne menj egyedül...

Ravasz László nemrég megjelent „Korbán” című hatalmas könyvében kiadta 1942 november 19 én elmondott rendkívül tanulságos lelkésszentelési beszédét. Prédikációjának ez volt a textusa: „Sokkal jobban van dolga a kettőnek, hogynem az egynek; mert azoknak jó jutalmok van az ő munkájukból, mert ha elesnek is, az egyik felemeli a társát. Jaj pedig az egyedülvalónak, ha elesik és nincsen, aki őt felemelje.” (Préd. IV:9—10) Alapigénk azt javallja nektek, szólott az ifjú lelkipásztorokhoz: Ne menj egyedül. Majd így folytatta: „Vidd magaddal először is hitvestársadat és családodat. Nagy összeomlások idején könnyebbé teszi a harcot és megállást a nőtlenség. Rendes körülmények között kibeszélhetetlen erőforrás a lelkipásztorra nézve az igazi hitves. Most, amikor titeket szentelünk, megemlékezünk élettársatokról, akkor is, ha csak még jóvendőbeli az a társ. Nevüket a tettekével együtt foglaljuk imádságba s együtt áldunk meg titeket a Példabeszédek könyvének írójával: „Megnyerte a jót, aki talált feleséget és vett jóakarót az Úrtól.” A jó papné a legnagyobb ajándékok közé tartozik, amit Isten egy gyülekezetnek ad. Vidd magaddal a szolgálat nagy útjára hitvesedet; vidd magaddal családodat. A régi kegyes szólas a gyermeket biznyságnak nevezte. Biznyság a szülők hite, erkölcse, életmódja mellett. A lelkipásztor családtagjai, gyermekei, még ha semmi különös egyházi munkát nem végeznek is, rendkívüli mértékben támogathatják édesatyjuk szolgálatát egyszerűen azzal, ha olyanok, amilyeneknek Ó a gyülekezet többi gyermekét akarja nevelni. Legyen a legbesőbb, legszemélyesebb gyülekezet a családok, mert jönnek a magárahagyatottság szörnyű órái s akkor ebből a közösségből kell erőt meríteni.”

Most az új esztendő kezdetén ebben a rovatban tudatosan idéztük Ravasz Lászlónak ezt a nagyon igaz és mélységesen bölcs útmutatását. Nehéz időket élünk és ki tudja, hogy az új esztendőben még milyen komoly és nagy feladatok betöltése vár reánk? Ha valamikor, akkor a mostani időben igazán lelket megpróbáló, nagy és szentséges dolog a lelkipásztori szolgálat. Erős hitre, kifogyhatatlan szeretetre, mindig megújuló reménységre van szükség, hogy szolgálatunkat mint Krisztus hű biznyságtevői áldásosan tudjuk betölteni. Kétszeresen nehéz és szinte elviselhetetlenül

zggasztó annak a lelkipásztornak helyzete, aki nem tud egy tiszta, hit által megszentelt családi életben megújító nyugalmat találni a reá váró nagy és szent szolgálat feladatainak betöltésére. Áldás és jutalom van azonban abban, ha a lelkipásztor mellett hűséges, vigyázó és gondoskodó szeretettel ott áll a szerető hitves és a lelkipásztor felesége szívéen keresztül naponként meghallhatja az égi szó biztatását: A te hited megtart légedet. Most legyenek igazán hűséges segítők társak népünk és Anyaszentegyházunk szolgálatában az emelkedett szellemű református papnék. Álljanak ott férjük mellett, érdeklődjenek férjük lelki munkája iránt is, imádkozzanak férjükért és férjükkel együtt keressék Isten igéjében azt a felülről jövő világosságot, amely a mai idők kísértései és kétségei között egyedül mutathatja meg nekik is, a gyülekezet tagjainak is az áldásos szolgálatnak útját.

A lelkipásztor felesége nemcsak ebben a szűkebb vonatkozásban, hanem a lelkipásztori munka minden ágában a mai időkben különösen nagy segítséget adhat társának. A megélhetés annyi nehézsége, gondja próbálja minden gyülekezetben az asszonyok lelkét! Milyen nagy áldást jelenthet az, ha a nemzet nagy érdekeit tisztán látó papné bölcs és okos szava inteni tudja asszonytársait türelemre, kitartásra, bizalomra, imádkozó reménységre, hogy az asszonyok hite őrizze meg a férfiak lelkét attól a veszedelemtől, amelyre nehéz időkben az apostol tigyelmeztette az első keresztyéneket: „Vigyázzatok arra, hogy az Isten kegyelmétől senki el ne szakadjon, nehogy a keserűségnek bármely gyökere felnevekedvén megzavarjon és ezáltal sokan megfertőzessenek.” (Zsid. XII: 15) Milyen sok gyászsal, betegséggel, nyomorúsággal küzdő család van! Gondolunk itt először is a hadbavonultak családjára. Mekkora áldást jelent a lelkész számára, ha pásztori munkájában segít neki a felesége, hogy nemcsak ő, de amikor teheti, egy-egy délután felesége is felkeresi megpróbáltatott asszonytestvéreit és elviszi hozzájuk a szeretetnek, a biztatásnak evangéliumi üzenetét: Ne félj, veled vagyok, megsegítek, — azt mondja az Úr. Milyen sok drága alkalom nyílik meg a hadiárvák gondozása, általában a honvédelmi munka terén és milyen nagy erőt ad minden lelkipásztori felhívásnak, ha ebben a munkában elől jár és lélek szerint részt vesz a gyülekezet papnéja is.

Ne menj egyedül! Ezt a kedves intelmet jegyezzük meg magunknak most az új esztendőben mi, fiatalabb és idősebb lelkipásztorok. De itt ebben a rovatban minden paptársamnak a nevében hadd fogalmazzam a lelkipásztorok hitveseihez intézett kérdésben úgy az intelmet: Papnék, szent szolgálatában ne hagyjátok magára férjeteiket. Álljatok mellette, bátorítsátok, ha csüggedezne, vigasztaljátok, ha csalódásai keserűséggel öltenék be a lelkét. Mert igazán árva sors a magára hagyott lelkipásztornak sorsa, ha nincs mellette egy megértő segítők társ, akivel megossza lelkének gondjait, megbeszélje kérdéseit és akivel együtt tapasztalja az égi szó valóságát: Azoknak, akik Istent szeretik, mindennek egyformán

javokra vannak. Bizony így is igaz, a mai dőkben a lelkipásztorra nézve kettőzött mértékben igaz a Prédikátor szava: „Sokkal jobban van dolga a kettőnek, hogynem az egynek. Mert azoknak jó jutalmok van az ő munkájukból, mert ha elesnek is, az egyik felemeli a társát. Jaj pedig az egyedülvalónak, ha elesik és nincsen, aki őt felemelje.“

Ebben az esztendőben is Isten kegyelme által a Lelkésznék Szövetsége ilyen értelemben kíván áldásos munkát végezni avégből, hogy a lelkipásztori hajlékot betöltse és megszentelje a Krisztus Jézusban az egymást kölcsönösen segítő, egymásért imádkozó, az égében útmutatást kereső és találó hitnek és szeretetnek lelke.

H I R E K

Árvaházunk ügye. A lelkésznék figyelmét bizalommal hívjuk fel arra a szokatlan és igen meggondolkoztató jelenségre, amellyel az árvaház ügyében találkozunk. Kisebb keretekben készen van az árvaház és már tudnánk felvenni árvákat, de az a különös dolog történnk, hogy még idáig nem jelentettek be teljes árvákat, vagy csak egészen kivételesen egy párat. Mi lehet ennek a magyarázata? Mi a magyarázatot főképpen abban találjuk, hogy a gyülekezetek figyelve egészen elterelődött erről a kérdéstről. A felszabadulás után megszakadt az árvák gondozása kerületünkben és kiveszett a hívek öntudatából annak lehetősége, hogy egyházunk is tud gondoskodni a teljes árvák védelméről. Meg vagyunk győződve, hogy ez csak átmeneti jelenség. Óvakodunk is attól, hogy idő előtt jogosulatlanokkal benépesítsük az árvaházat, hogy azután kiszoruljanak a gondozásra teljesen reászorultak. A lelkésznék szövetségének figyelmét felhívjuk azonban erre a kérdésre. Nézzenek körül gyülekezeteikben, vegyék számba az árvákat és ha van ellátást igénylő árva, jelentsék be akár közvetlenül is püspöki hivatalunkhoz, hogy az ilyenek elhelyezéséről mielőbb gondoskodni tudjunk. Nehezen lehetne általános mozgalmat indítani addig egy nagyobb árvaház építésére, amíg a már rendelkezésre álló kisebb kereteket nem tudjuk kitölteni.

A lelkészi özvegyek és árvák segélyezése. A lelkésznék szövetsége a beérkezett javaslatok alapján tudott némi karácsonyi segélyt adni a különösen nehéz helyzetben levő özvegyeknek és árváknak. Hadd állapítsuk meg ezzel kapcsolatban, hogy mi is ennek a segélyezésnek a célja? Ez a segélyakció nem kívánja, mert fájdalom, ha akarná sem tudná elintézni a lelkészi özvegyek és árvák nyugdíjellátásának a szükségeknek megfelelő és a mai megélhetési viszonyokkal arányban álló rendezését. Ez az országos lelkészi Nyugdíjintézetnek feladata. És még ez is csak igen nehezen és szűkösen tudja megközelítőleg megoidani ezt a feladatot. Ennek a segélyakciónak az a feladata, hogy a rendes nyugdíjellátáson kívül adjon némi segélyt olyan idősebb lelkészárvának, magára hagyott beteg, nyomorúsággal küzdő nőknek és férfiaknak, akik már nem részesülhetnek az Országos Nyugdíjintézet rendszeres ellátásában, vagy olyan terhes családú vagy beteg lelkészi özvegyeknek, akik a rendszeres nyugdíjból és segélyekből nem tudják fenntartani ma-

gukat és gyermekeiket. Minden egyházmegye vezetősége tudja, hogy kik ezek és tudja azt is, hogy még ha sokkal nagyobb mértékű lenne segélyezésünk, akkor sem tudná ezt a célt sem eléggé szolgálni. Az új esztendőben is kérjük ennek az ügynek felkarolását. Amit a múlt évben szereztünk e célra, azt kiosztottuk és ki fogjuk osztani. Gondoskodni kell tehát újabb segélyforrásokról. Szeretettel hívjuk fel azért az egyházmegyei lelkészné-szövetségek figyelmét arra, hogy lehetőleg már most kezdjék meg e célra a gyűjtést. Fizessék be a tagsági díjakat és alkalomszerűleg rendezzenek e célra is összejöveteleket.

A Marosi Egyházmegye Lelkésznék Szövetsége december 2-án tartotta második összejvetelét. Ének és imádság után Váradi Albert mezőpaniti lelkész tartott nagyon értékes, lélekhez szóló bibliai magyarázatot Márk evangéliuma 14-ik részének 8-ik verséről. Kiemelte, hogy ebben a kapkodó, zürzavaros, agyonhajszott világban, hol csak úgy állanak elő az Egyesületek, Szövetségek: Milyen jó lesz, ha a Lelkésznék Szövetségének tagjai alázatos lélekkel igyekeznek megtenni azt, amivel szolgálhatnak Isten dicsőségére. S milyen jó lesz hallani az Úr szavát: Ami tőle telt, azt tevő.

Ezután Farkas Jenőné elnök szólt a Szövetség céljának megvalósulásáról, amit leginkább úgy gondol elérhetni, ha a tagok lelki kapcsolatba kerülnek egymással. Indítványozza, hogy összejöveteleiken mindig két papné egy bibliai vers alapján tartson rövid beszámolót életéről, munkájáról, nehézségeiről. Ehhez aztán hozzászólnak a többi lelkésznék is. Ezekből a lelki beszélgetésekből, együttes imádkozásból reméli, hogy egymás hite által megerősödvé, meg tudják állani helyüket a férjük oldalán, a családban, a gyülekezetben, nőszövetségben, nemzeti életünkben és ahol Isten rájuk munkát bízott. — A jelenlévő lelkésznék örömmel járultak hozzá ehhez a javaslatához.

Megtárgyalták az özvegy papnék réttentő nehéz sorsát s vergődve tusakodtak, hogy miképpen lehetne gyökeresebb segítséget nyújtani számukra. Pálffy Károlyné indítványára egy kis karácsonyi gyorssegélyt adtak össze a jelenlévők a marosi özvegyek legrászorultabbjainak. Egy evangéliumi ünnepélyt terveznek a tavaszon, szintén az özvegy papnék javára. Elhatározták, hogy Marosvásárhelyen lévő özvegy papné társaikat meglátogatják.

Ének és imádság után abban a reményben távoztak, hogy a rossz időjárás miatt ha kevesen is jöhettek most össze, az ezutáni találkozásokon nagyobb számban fognak megjelenni.

Isten áldását kérjük erre a munkára és kérjük kedves papné társaink imádkozó, összefogó szeretetét.

F. J.-né.

VASÁRNAPI ISKOLA

Vezérgondolatok Fankhauser vasárnapi iskolai tanításaihoz.

16. *Ábrahám hite.*

(Móz 15: 1—6, 17: 1—8, 18: 1—15.)

Ábrahám magatartása nem egyes különálló, egymás mellett álló cselekedetekből tevődik össze, mintha először engedelmes lenne, azután önzellen és végül hívő. Nem. Ábrahám magatartása minden egyes esetben: *a hit*. Ez a hit nyilvánul meg abban, amikor ismeretlen helyre indul honfoglalásra, pusztán Isten szavára. A hit egy másik megnyilvánulása, amikor kicsiny sereggel elindul Lót megmentésére, mert Isten erejét tudja magával. Végül pedig most a hit az elhívésben nyilatkozik meg. A hitnek lehetnek különböző formái, melyek között megnyilatkozik, de maga a hit az *egész* embert igénybevevő magatartás, illetve az *egész* ember magatartása Istennel és embertársaival szemben. A hit teljes egészünkben meghatározó pecsétje Istennek azokon, akiket Isten kiválasztott. Ezek nem is cselekedhetnek másképen, mint Isten terve és akarata szerint. Isten tervének, akaratának minden helyzetben való felismerése és véghezvitele: ez a hit. A hit ma engedelmesség, majd elhívés, majd reménység, majd bizalom, majd pedig szeretet a felebarát iránt. Minden gyermek keresse a maga életében, hogy ebben és ebben a pillanatban mit jelent hinni, hogyan kell érvényre juttassa, hogy ő más, mint a környező világ, mert ő Isten elkötelezettje.

E történetben a lényeg az, hogy Ábrahám elhitte Isten ígérését és bár semmi emberi számítás nem igazolja az ígélet teljesedését, sőt minden ellentmond annak, — mégis Ábrahám bizonyosra veszi Isten ígérétének valórválását. Ábrahám számára Isten nagyobb és egyetlen valóság, mint a világ, mint az orvosi tudomány, mint a természet rendje. Ez a hit sziklákat megmozgató ereje. Ezzel szemben áll Sára, aki a világot képviseli és aki csak akkor hajlandó Isten ígérését is igaznak venni, ha a maga emberi számításai is bizonyítják, hogy lehetséges Isten ígérétének teljesedése. Az ilyen gondolkozásban Isten hatalma alá van vetve a világnak, a hit azonban éppen azt veszi bizonyosnak, hogy Isten felette áll a

természetnek, tapasztalásnak, természeti vagy emberi törvényeknek és azoknak Ura.

Ezt a hitet tulajdonítja nekünk is, mint Ábrahámnak is Isten igazságul. És az emberi életnek egyetlen értelme van: igazzá lenni Isten előtt. A hitet úgy mutatja meg ezen a helyen az Írás, mint érdemet. És valóban az is a hit: érdem. *De nem a mi érdemünk, hanem Istené*, mert Ő ajándékozza azoknak, akiket kiválasztott. Akiket pedig kiválasztott, azoknak *tulajdonítja*, vagyis ajándékozza az igazságot. Érdemnek veszi azt, ami nem érdem és olyan mértékben számítja be, mintha az ember a magi belátása folytán, önjelétől és elhatározásából hitt, engedelmeskedett volna Istennek. Aki látja, hogy a hit csak *tulajdonítatik* neki igazságul, az nem a maga érdemére, hanem Isten csudálatosan nagy és saját érdekünkben leleményes módon adományozott kegyelmére gondol.

Aranymondás: „A hit pedig a reménylett dolgoknak valósága és a nem látott dolgokról való meggyőződés.” (Zsid. 11:1)

Ének: 224:1. v.

17. Ábrahám kérelme.

(Móz. 18:16–33.)

Ebben a tanításban nagyon helyesen látja meg Fankhauser a közbenjárás gondolatát és utal az alkalmazásban az egyetlen igazi közbenjáróra, Jézus Krisztusra. És a közbenjárás Istennél nem hiabavaló. Az egyetlen közbenjáróért, a Jézus Krisztusért Isten meghallgatja imádságainkat, melyekkel másokért imádkozunk. Itt mutatkozik meg az ima ereje: Isten hajlandó a mi imádságunk kérése szerint cselekedni.

A gondolat kiindulása helyes volt, t. i. a közbenjárás, de tovább kellett ezt a gondolatot fejtenünk és még itt sem szabad megállanunk, mert ebben a történetben a hit *vakmerőségét* látjuk, mely az egeket ostromolja és — célt ér. A hitnek a nagyszerűsége nyilvánul meg Ábrahám magatartásában. *Mer* imádkozni, *meri* Istent rávenni valamire. Úgy tűnik fel, hogy Ábrahám könyörgésére Isten megváltoztatja eredeti tervét. Kétségtelen, hogy Isten nem változtat örökkévaló tervein és eredetileg is az volt a terve, hogy Sodomából kimentí azokat, akiket arra érdemesnek tart. De azért mutatja be úgy magát, hogy egyre több engedményt tesz Ábrahámnak és ezzel látszólag befolyásolható, hogy annál több bátorságot adjon a hitnek és mintegy biztasson a hit vakmerősére. Drága bátortlás ez Istentől, aki szinte egyenrangú féllé tesz minket ezzel, amikor biztat, hogy merjünk Tőle kérni, merjünk akkor is, amikor már ez szerénytelenségnek és követelőzésnek számít. És Isten ígéretet ad, hogy teljesíteni fogja hitünk legvakmerőbb kérését is, ha az tényleg hitből született. Úgy mutatja meg magát Isten, mint aki képes saját tervét és *isteni*, változhatatlan akaratát is befolyásoltatni az ő kiválasztottai kedvéért, akik Benne hisznek.

Ezt a gondolatot kell kiemelni, amikor Ábrahám egyre merészebbé váló kéréséről beszélünk a gyermekeknek: nem mi alkalmazkodunk Istenhez, hanem Ő alkalmazkodik mihozzánk, amikor hiszünk Benne.

Aranymondás: „Kérjétek és adatik nektek; keressetek és találtok; zörgessetek és megnyíltatik néktek.” (Máté 7:7.)

Ének: 218:1–2. v.

18. Sodoma és Gomora pusztulása.

(I. Móz. 19:1–7, 9–17, 23–28.)

Az Űr angyalai által megjelenik Sodoma városában. Megjelenésére kétféle magatartást látunk. Az egyik Lóté, ki azonnal házába fogadja az angyalokat. A másik pedig a sodomabelieké, kik a vendégek kiadatását kérik Lóttól, nyilván nem valami barátságos szándékból. Ez a kétféle magatartás tapasztalható mindannyiszor, valahányszor Isten valahol megjelenik. A kiválasztottak örömmel fogadják Istent, vagy az Ő küldöttjét, az Igét. Az elvetettek pedig meggyűlölik Őt, vagy az Igét. (Az Ige is Isten küldötte, mint az angyalok a történetben.) Mindketten érzik, amikor az Ige megjelenik, hogy valami váratlan, szokatlan, a világtól idegen valami történik, ugyanúgy, mint ahogyan Lót is ezért fogadja azonnal házába az angyalokat. A világ, az elvetettek is érzik, amikor az Ige megjelenik, hogy valami szokatlan, nekik idegen, esetleg félelmetes dolog történik az Ige megjelenésében, de ők halálra üldözik az Igét, mint a sodomabeliek is az angyalokat, kikben érzik az idegent, a nem e világból valékat.

A hívő ember magatartása tükröződik Lót viselkedésében, amikor hajlandó leányait is feláldozni, csakhogy megmentse vendégeit. Fankhauser éppen ezt a részt hagyja ki a történetből, bizonyosan a saját korának felfogását követve, hiszen Fankhauser idejében még szégyen és álszemérem tiltotta a nők szüzességéről és az ezzel kapcsolatos dolgokról beszélni. De mi ne szégyeljük ezt, ha maga *Isten* nem szégyelte és beszélt ezekről a dolgokról a Szentírásban. Hogy a gyermek hogyan fogadja ezeket a dolgokat, az mindig attól függ, hogy milyen komolysággal és valóban az Ige megvilágításában beszélünk e róluk. Amikor pedig Lót leányait kínálja fel, ez nagyon fontos momentum, mert Lót előtt egészen bizonyosan igen drága kincs voltak leányai és mégis hajlandó feláldozni őket Istenért, illetve az Ő küldötteiért. A hit magatartása ez, mely a legkedvesebbet is hajlandó odaadni Isten ügyének megmentéséért.

Lót kiválasztottságát láthatjuk tovább a történetben, t. i. amikor és amitől minden más élet pusztul, Lót megmenekül azok között a körülmények között és azok nem árthatnak neki. De más is a kiválasztott ember magatartása, mint másoké. Lót engedelmeskedik az anyagi parancsnak és nem fordul hátra, míg felesége nem tud ellentállani a kísértésnek, hátrafordul és sóbálvánnyá változik.

Aranymondás: „Az én juhaim hallják az én szómat és én ismerem őket és követnek engem.” (Ján. 10:27.)

Ének: 279:1—4 v.

19. Ábrahám hibája.

I. Móz. 1:20.

Ha valaki, úgy Ábrahám valóban hisz Istenben. Hite mindig megállja a próbát és már láttuk nála, hogy a hitnek hányféle nyilvánulása van, melyek között rendíthetetlenül áll Ábrahám hite. A hitnek pedig egyik legfontosabb tulajdonsága, hogy az ember, aki hisz, teljesen rábizzza magát Istenre, az Ő gondolataira, az Ő akaratára, úgy, hogy a hívő ember nem is saját maga cselekszik, hanem cselekszik általa az Isten. Amit az ember magától tud cselekedni, az egyáltalán nem különbözik a hitetlen ember cselekedetétől: bűnös cselekedet marad az. Éppen ebben a történetben látjuk ezt. Ábrahám gonoszul hazudik. Pedig ő próféta, amint éppen ebben a történetben is láthatjuk. Annyira, hogy Isten Ábrahám könyörgésére kegyelmez meg annak az Abiméleknek, aki pedig Ábrahámmal szemben igazán ártatlan. Ez a történet tehát azt mutatja, hogy amiye a hívő embernek van, az tisztán és merőben Istentől van, annyira, hogy Ábrahám kiválasztottságát és próféta-ságát nem szennyezheti be hazugsága. Ha a kiválasztottság és a próféta-ság emberi képesség lenne, úgy bizonyára megsemmisült volna Ábrahám bűne miatt. De nem így van és ezért a hívő ember kincse merőben Isten kincse. A hívő ember azonban hitében is megmarad embernek, kinek gyengeségei, halálfélelmei, bűnei vannak. A hívő ember tehát minden javáért Istennek ad hálát és nem büszkélkedhetik kiválóságával, mert amint érdemeiről kezdene beszélni, bűnei elkezdik vádolni. Az emberé csak az alázat és soha sincs hebiztosítva a kísértővel szemben saját bűnös természete miatt.

Aranymondás: „Azért, aki azt hiszi, hogy áll, meglássa, hogy el no essék.” (I. Kor. 10:12.)

Ének: 80:1—4 v.

20. Sára és Hágár.

(I. Móz. 1:16.)

Fankhauser ezt a történetet arra használja fel, hogy az engedelmességre intse a meggondolatlan gyermekeket, kik durcasságukban szembehelyezkednek a szülőkkel. Egészen elvétett felfogás ez. Sokkal többről van szó, mint ilyen tanítótörténetről, melyet igen sok sikerült meséskönyben megtalálhatunk. Hogy az a történet, melyből Fankhauser ezt a nevelői célt kihozta, egészen más célból van benne a Szentírásban, az egészen bizonyos. Nem nevelői, hanem üdvjelentősége van ennek a történetnek, hiszen a Szentírás

minden története az üdvösségre néz. Ha nem így volna, akkor nem lennének benne a Szentírásban ezek a történetek.

Mi hát ennek a történetnek a jelentősége, tanítása. Az, hogy bár Sára magtalan, Hágár pedig fiat szül Ábrahámnak, mégis Sára előtt meg kell hajolnia Hágárnak, mert Sárától származik majd a megígért mag és Sárán keresztül válik valóra Istennek azon ígérete, hogy nagy néppé teszi Ábrahámot. Minden emberi megítélés szerint — ha már egyáltalában lehetséges volt, hogy Ábrahám feleséget nyerjen Hágárban — Hágár kellene, hogy legyen a megbecsült és a ház asszonya, mert hiszen benne látszik — emberi megítélés szerint — az ígéret teljesedésének a lehetősége. Ez azonban megcsúfolása lett volna Isten kiválasztásának. Isten pedig kiválasztó hatalmát megcsúfolni és végzését megmásíttatni nem engedi. Sára valóban segíteni akar Istennek, hogy ígérete teljesedjék és ne kelljen csalódnia Istenben, de Isten éppen Sárát használja fel arra, hogy a terv meghiusuljon és mégis isteni végzés teljesedjék. A történet lényege és tanulsága az, hogy *Isten minden emberi szármítás, lehetőség és emberi segítség ellenére a maga terveit valószínűsíti meg, minden emberi segítséget meghiusít és egyedül cselekszik, megmutatja, hogy kiválasztását lehetetlen körülmények között is, sőt éppen akkor hajlja végre.* Ezért és csak ezért marad Sára az úrnő és Hágárnak vissza kell térnie, hogy szolgálja a kiválasztott embert.

Aranymondás: „Annakokáért nem azé, aki akarja, sem nem azé, aki fut, hanem a könyörülő Istené!” (Róm. 9: 16.)

Ének: 260: 1—3. v.

21. Izsák és Ismael.

I. Móz. 1: 1—21.

Isten ígérete teljesedett: Sárának fia születik, Ismaelnek versenytársa akad. A választott a Sára gyermeke: Izsák. Minden jel arra mutatna, hogy Ábrahám örököse egyformán Izsák és Ismael, hiszen mindkettő Ábrahámától származik. Isten útja azonban más. Isten nem mindenkit visz be az Ő országába, nem mindenki az Ő szövetségestársa. Isten kiválasztó hatalmát mutatja, hogy az egyik, Izsák az egyedüli örökös, Ismael pedig Hágárral együtt kiűzetik a pusztába. Látszólag kegyetlen az Isten. De valójában csak igazságos és kegyelmes. Ismael sem rosszabb, mint Izsák, de mindketten egyformák Isten előtt: mindketten méltatlanok önmagukban Isten szeretetére. Mindkettőt a pusztába kellett volna, hogy űzze, mint ahogyan Ádámot és Évát a paradicsomból kiűldözte. Mindketten méltók a pusztára, ha Isten *csak* igazságos. De Isten kegyelmes is: Izsákot kiválasztja. Nem Izsák kiválóságáért, hanem az Ő jótetszése, kegyelme folytán. Tehát látjuk, hogy Izsákot csak kiveszi azoknak sorából, akik méltók a pusztára. A többit, vagyis Ismaelt pedig sorsára engedi, mint ahogyan

Ismael érdemi, hiszen ő nem kiválasztott. Izsák a választott, de azért Ismaelről is gondoskodik Isten. Látnunk kell ebben, hogy Isten az Ő kiválasztottait az üdvösségre viszi, de azokat, akik nem tartoznak kiválasztottai közé, azokat is gondviselésében részesíti, hiszen nem engedi, hogy Ismael elveszen a pusztában. Így gondoskodik Isten azokról ma is, akik nem az Ő kiválasztottai. Isten napja egyfórán sőt kiválasztottakra és ki nem választottakra, ételle, itallal, ruhával, ellátja mindkettőt, veszedelmektől óvja, diadalt ad, földi élettel ajándékozza meg mindkettőt, de viszont üdvösséget a kettő közül csak választottjának ad. Melyik csoportba tartozunk mi magunk? Melyikünk a kiválasztott? Az, aki magán hordozza Isten kiválasztási pecsétjét. Ez a pecsét pedig: a hit. Egyedül ez teheli bizonyossá, hogy Isten kiválasztottja vagyok. És a többinek sorsáról nem is tudok. Csak magamról beszélhetek. A többi pedig, ha kifogásolja azt, hogy Isten nem választotta ki és gyűlöli őt, nem panaszkodhatik, mert hiszen mindenki előtt ott áll Isten kegyelme, mindenki hihet ebben a kegyelemben. Aki pedig nem hisz, az nem vádolhatja Istent, csak önmagát. Sem Hágár, sem Ismael nem panaszkodhatik, mert csak azt kapták, amit érdemeltek. Sára a választott feleség és nem Hágár. Izsák a választott mag és nem Ismael. Nem gyűlölte Isten mindezek mellett sem Hágárt, sem pedig Ismaelt, hiszen maga Isten megy mindkettő segítségére. Csak egyszerűen ott hagyja Isten mindkettőt abban a sorsban, amit érdemeltek. Így kell érteni, ha a Szentírásban azt olvassuk, hogy Isten gyűlöli valakit: rajta hagyja azon az Isten azt a végzetet, melyet megérdemeltek és amit önmaguk szereztek maguknak.

Aranymondás: „Könyörülök azon, akin könyörülök és kegyelmezek annak, akinek kegyelmezek.” (Róm. 9: 15.)

Ének: 243.

22. Ábrahám legnehezebb megpróbáltatása.

(1. Móz. 22: 1—19.)

Ez a történet azt mutatja meg, hogy az Istennel való kapcsolatot nem lehet elkedveskedni, nem lehet könnyelműen bemutatni és a szerető öreg bácsi és a jó kis gyermek viszonyában bemutatni. A hit, vagyis az Istennel való kapcsolat élet és halál kérdése. Nem abban a tekintetben, hogy Izsáknak meg kell halnia, hanem úgy, hogy éppen azt kell feláldoznunk sokszor, ami nekünk a legkedvesebb, amire talán az egész életünket feltettük. Ábrahám valószínűleg belepusztult volna, ha Izsákot tényleg meg kellett volna ölnie. És mégis hajlandó volt az áldozatra. Élet és halál kérdése a hit, mert mint Ábrahámnak is, nekünk is meg kell győznünk magunkat, meg kell ölnünk magunkban bűnös kívánságainkat, vágyálmainkat, le kell küzdenünk méltatlankodásunkat, amikor Isten másképen határoz, mint ahogyan mi valamit elterveztünk, aminek

teljesedésétől vártuk életünk jobbrafordulását. Utalni kell e helyen arra, hogy mit jelent a gyermek életében a hit győzelme, mi között kell sokszor választania, amikor Isten kívánsága is előáll. A gyermek tapasztalati köréből kell vennünk szemléltető példát, hogy mi minden kedves neki és amit Isten talán sokszor áldozatul követel; pl. játékra való hajlandóság, amikor kötelességet kell teljesíteni, vagy amikor templomba hív a harang; a bosszú ki nem elégtétele, amikor minden porcikája azt kívánja, hogy visszaüssön, amikor bántották; vállalása a hitnek, amikor érte gúny jár ki játszótársaitól, stb. A szerint kell megválogatni a szemléltetési, illetve elmélyítési anyagot, hogy milyen korú gyermekekről van szó, mert kor szerint és személyes adottságok szerint változik a gyermek életében a tapasztalati, vagy klsértési, vagy önzési stb. anyag.

Aranymondás: „Mindenre van erőm a Krisztusban, aki engem megerősít.” (Fil. 4: 13.)

Ének: 273: 1—2.

23. *Ábrahám gondoskodik fiáról.*

(I. Móz. 23: 1—2, 24.)

Ennek a történetnek két csúcspontja van. Az egyik az, hogy Ábrahám nem akar feleséget fia számára a kánáneusok közül. Felismeri az Úr akaratát, a kiválasztás megtörténtét és a kiválasztáshoz hiven akar cselekedni. Olyan valakit keres, hogy fiának felesége legyen, aki méltó arra, hogy termőtalaj legyen a kiválasztás véghezvitelére. A másik csúcspont: a kiválasztás a feleség részén is végbemeget: Isten dönti el Eliézer imádságában.

Aranymondás: Fankhauser szerint.

Ének: 270.

KOZMA TIBOR.

A szerkesztőség csak az e célból beküldött theologiai és pedagógiai munkák ismertetését vállalja.

Eduard Thurneysen „Der Brief des Paulus an die Philipper“.

Friedrich Reinhardt. Basel, im Herbst 1943.

Basel igen nagy számú lelkipásztora közül, a körülbelül egy theologiai irányban haladó és a rendkívül széleskörű lelkigondozást végző Eduard Thurneysen, Walter Lüthi és Robert Brunner lelkészek, Fredich Reinhardt könyvkiadóval, egyetértve egy bibliai könyveket magyarázó könyvsorozatot adnak ki. Eddig a következő könyvek jelentek meg: E. Thurneysen: „Der Brief des Jakobus“; W. Lüthi: Johannes, Die kommende Kirche „Dies ist's was der Prophet Amos gesehen hat“, Habakuk rechet mit Gott, továbbá W. Lüthi és R. Brunner: Der Heiland; és végül Robert Brunner: Der Gottesknecht, Ezek a könyvek, amint láthattuk, Jakab apostol könyvét, János evangéliumát s a próféták közül Dánielt, Amost, Habakukot, a Hegyi beszédet és Jób könyvét magyarázzák.

Ebben — a Svájcban oly nagy számban olvasott és nagy lelki hatást gyakorló könyvsorozatban — jelent meg a napokban Thurneysennek a Filippibeliekhez írt levél magyarázata. Ebben a könyvében a baseli Münster tudós lelkipásztora és a baseli egyetem Barth Károly mellett tanító theologiai professzora versről-versre magyarázza a Filippiekhez írott levelet, úgy, amint azt különálló prédikációkban a Münster szószékéről elmondta.

Érdekesen állapítja meg Thurneysen könyvének bevezetésében, hogy ma különös szomjúság ébredt a lelkekben, az t. i., hogy az emberek ma már nemcsak egyes prédikációkat szeretnek olvasni, hanem egy egész bibliai könyvnek az összefüggő magyarázatára kíváncsiak. S ez helyes is, mert az evangéliumi üzenet igazi titkai és valósága a maguk teljességében csak így jelenhetnek meg a hallgató és az olvasó előtt.

A Filippibeliekhez írott levél egészen különös helyet foglal el az Apostol levelei között és sorai közül az Apostol és gyülekezetének szeretetteljes viszonya és bizalmas melegsége sugárzik felénk. Pál apostol fogoly Rómában. Gyülekezete féltő gondoskodással veszi körül. Ám ezen a sötét aggodalmaskodáson, mint ragyogó napfény tör át a Jézus Krisztusban adott vigasztalás hatalmas ereje, amely örömmel tölti el a börtönben, a halál közelségében ülő

apostolt. Ez az ami a Filippibellekhez írott levél mondanivalóját, Pál apostolnak a nyomorúságban is bizakodó, örvendező szavát olyan közel hozza hozzánk, mai emberekhez.

Tizenegy egymástól külön részben magyarázza a szerző a levelet. A sok kibeszélhetetlen lelki kincset, amely ebben az oly gazdag könyvben meg sem próbálom ismertetni ilyen röviden. E helyett mult számunkban közöltük az I. rész 12—26 részének karácsonyi vonatkozású magyarázata, amelyből világosan láthatjuk ennek a könyvnek minden drága értékét.

Bárha 1943 nehéz karácsonyán sok vigasztalást és reménységet nyújtana ez Krisztus szerinti igehirdetés.

ifj. F. J.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

247253

AZ ÚT

Folyóirat a lelkipásztori és nevelői munka számára.

SZERKESZTIK ÉS KIADJÁK :

DR. IMRE LAJOS
DR. TAVASZY SÁNDOR

BCU Cluj / Central University Library Cluj

XXV. ÉVFOLYAM.

KOLOZSVÁR.

1943.

247253

TARTALOMJEGYZÉK.

Az Ige tükrében.

I. L.:	Amire csak Isten képes	237
„	A munka terhe	193
„	Az első szeretet	305
„	Hiába?	161
„	Sok és kevés	33
Káli Dénes:	A titok	65
„	Az Isten igaza	129
Thurneysen E.:	Örvendezek	337
Vásárhelyi János:	Az Isten jóvoltá	1

Cikkek, tanulmányok Central University Library Cluj

Dávid Gyula:	A házasság és a család	239, 273,	307
I. L.:	A család jelentősége a mai nevelésben		54
„	A leventemozgalom és az egyházi ifjúsági munka		46
„	A nem református iskolákban folyó vallásnevelés szabályozása		252
„	A református férfi hitélete		248
„	Az istentiszteletlátogatás egyházunkban		7
„	Hitvallásos nevelés, közoktatás, nemzetnevelés		132
Kanl Sándor:	Idei tanévkezdeti nehézségek		287
Kiss Lajos:	A misszió és a Szentlélek		346
Kiss Tihamér:	Vallásos nevelésünk revíziójáról		116
Kozma Tibor:	A keresztyénség értelme		195
László Dezső:	A korszerűség kísértései a ref. egyházban		67
Nagy András:	A 130. zsoltár gyakorlati exegézise		3
Nagy János:	Az Úrvacsora jelentősége egyházunkban		175
M. Nagy Ottó:	Az egyházi tanítás	111, 136,	163
Palkó János:	Az egyes tantárgyak összekapcsolása		349
Pálffy Károly:	Az erdélyi népfőiskolai mozgalom	207,	222
Toró Gyula:	Missziói konferencia Hajauszoboszlón		324
Tőkés István:	A prédikáció műhelyéből		105
„	„ Az egyház a hűség próbájában		217
„	„ Egyház és állam	279, 311,	343
Vásárhelyi János:	Egyházunk aktuális kérdései		35

Lelkésznék számára.

Dávid Gyuláné: Mit tehet a lelkipásztor felesége a reverzális elleni küzdelemben?	353
Kiss Istvánné: Papné az egyháztársadalmi munkában	291
Soós Adolfné: Szükség van-e a Lelkésznék Szövetségére?	256
Vásárhelyi János: A lelkési család a társadalomban	171
" " A Lelkésznék Szövetségének munkája	144
" " A papné és a tisztviselőnök	77
" " A papnék istentisztelete	50
" " A papné útja	121
" " A reformáció és a lelkésznék	17
" " Az én házam	225
" " A Lelkésznék Szövetsége	51
Az Erdélyi Református Lelkészuék Szövetségének Alapszabályai	328
Megalakult a Lelkésznék Szövetsége	326
Hírek	18, 52, 79, 123, 146, 173, 227, 258

Arte et Marte.

Tavaszy Sándor: A lelkipásztor és a tudomány	20
" " Az egység útja	81
" " Mi a dialektika?	23
" " Mythologia és Eszkatologia	148

Vasárnapi iskola.

I. L.: A vasárnapi iskola adminisztrációja	57
" A vasárnapi iskola helye és nélkülözhetetlensége	186
" A vasárnapi iskola és az istentisztelet	153
" Ma is szükség van a vasárnapi iskolára	26
" Miben különbözik a vas. iskola a vallástanítástól?	125
" Munka a nyár folyamán	212
" Vezetőtanfolyamok és konferenciák	59
Kozma Tibor: Megjegyzések az Őszövetség megértéséhez	229
" " Vezérgondolatok a Fankhauser: Vasárnapi iskolai tanítások c. művéhez	260, 295, 332
Mózes András: Felelősség a vasárnapi iskoláért	297
Nagy Zoltán: Miért és hogyan végezzem a vasárnapi iskolai munkát?	87
A munka hírei	155

Adatok, megjegyzések.

I. L.: A reklám és propaganda a ker. munkában	182
" Az ifjúvezető kérdése	183
" Népdal csendesnapon	181

Irodalom.

Az új énekeskönyv felé. (Gönczy Lajos)	301
Bíró S.: Falusiak a középosztályban. (I. L.)	64
Békefi Benő: Mi hasznod belőle? (I. L.)	235
Draskóczy L.: Hősök és vértanúk. (I. L.)	235
Epiktetos kézikönyvecskéje. (Székely János)	265
Csikész Sándor Emlékkönyvek. (I. L.)	94
Göde Lajos: Maradj velünk, mert beestvéledik. (I. L.)	234
Joó Sándor: A húsvét homiletikuma. (Tóth Sándor)	126
Kiss Sándor: A tegnap ifjúsága a holnap egyháza. (I. L.)	93
Karner Károly: Evangélium, magyarság. (Tőkés István)	29
Koncz Sándor: Hit és vallás. (Nagy András)	61
László Dezső: Ige—hit—egyház. (Tőkés István)	359
Nép, nemzet, lekipásztor. (I. L.)	64
Lukácsy Imre: Beszél a múlt. (I. L.)	304
Moravcsik Gy.: A papyrusok világából. (Tőkés István.)	157
Stickelberger: A reformáció hősei. (I. L.)	94
„Tartassanak könyörgések”. (I. L.)	95
Thurneysen E.: Az Ige szolgálata. (I. L.)	215
Ifj. Varga Zs.: A hellenisztikus papyrusok. (Tőkés István.)	157
Victor J.: Szól az Ige. (Olajos László)	158

Legújabb kiadványok:

Andrási Tivadar: Jézus. ára 5.— P.

Barth Károly és Barth Henrik: Szempontok a Szentlélekről szóló tanhoz.
Fordította: Kozma Tibor, ára 3.— P.

Kálvin János: Magyarázata Máté, Márk és Lukács összhangba hozott evangéliumához. Fordította: Rábold Gusztáv. Synoptikus I. kötet 8.— P. II. kötet 8.— P, III. kötet 8.— P, IV. kötet 8.— P. Mind a négy együtt 28.— P. — Kapható még az Ap. Csel. magyarázatának I-ső kötete, ára 12.— P. Ap. Csel. magyarázatának II-ik kötete, ára 12.— P.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Juhász István: A reformáció az erdélyi románok között. 276 oldal, ára 8.— P.

Katonának való füzetek, drb. à 30 fillér.

Nagy Mózes E.: A nő az Ige mérlegén. 40 f.

„ **A négyes.** 40 fillér.

„ **Levelező nagyasszonyok.** 40 f.

Kádár Géza: Ha meghalunk, az Úrnak halunk meg. Temetési beszédek. Szerző kiadása. 170 oldal, ára 7.— P.

A mi dalaink. VIII-ik, legújabb kiadás, ára 2.— P.

Zengjen Hálaének. X-ik kiadás, 1.— Pengő.

„**Itt az Isten köztünk.**“ 1944. évre, 3.60 P.

Bántó Tercsi: Ibolyavirág. Kis színdarab
gyermekeknek egy felvonásban, dalbetéttel, ára
20 fillér.

Két színdarab. (Karácsonyi álom, A kísértet) 1·20 P.

Sillay István: Hazátlanok. 6— P.

Tléd a dicséret. (Prédikációk, Incze Gábor
gyűjteménye.) 8— P.

Fiers Elek: Isten pénzügyel. III. kiadás, 40 f.

Mózes A.: Szabó Sári néni. II. kiadás, 50 f.

**Mózes András: Az erdélyi román refor-
máció kátfirodalma,** ára 5 P.

Ráday Pál: Lelki hódolás. Imakönyv, ára fűzve
2·50, kötve 12— P.

László Dezső: Ige - Hit - Egyház, ára 5 P.

Kádár Géza: Templomi Imák, ára 8 P.

Minden magyarországi vallásos jellegű kiadvány kapható vagy beszerezhető az „Ifjú Erdély“ Iratterjesztésében. A „Soli Deo Gloria“ Szövetség és „K. I. E.“ minden még kapható kiadványa, az „Exodus“ kiadványai (Karácsony Sándor könyvei stb.), a „Traktátus Sorozat“ könyvei és a „Bethlen Gábor“ könyvkereskedés kiadványai bolti árukon kaphatók. Új szorgalmi képek, bibliai mondásos képeslapok nagy választékban kaphatók.

Felelős szerkesztő: DR. IMRE LAJOS. — Felelős kiadó: BEKESS KÁROLY.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Kolozsvár, Hitler-tér 13. Református Theológia.
Csekk száma: 72.276.

Jordáky-nyomda, Kolozsvár, Hitler-tér 13. — Felelős vezető: Jordáky Lajos.